

บทบาทของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกิดดุลต่อสุขภาพ

นางสาว ปริญญา ศรีอนันต์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0348-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I ๒๐545939

THE ROLE OF TELEVISION IN MANAGING HEALTH SUPPORTING ENVIRONMENT

Miss Parinya Srianan

ศูนย์วิทยุโทรทัศน

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0348-1

ปริญญา ศรีอนันต์ : บทบาทของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพ. (THE ROLE OF TELEVISION IN MANAGING HEALTH SUPPORTING ENVIRONMENT) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ศิริชัย ศิริกายะ, 268 หน้า.
ISBN 974-17-0348-1.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพ โดยศึกษาทั้งประเด็นการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพที่ถูกเลือกมานำเสนอ การแสดงบทบาทรวมถึงการกระทำหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพในทัศนะของผู้ส่งสาร ในงานวิจัยชิ้นนี้ใช้กรอบวิเคราะห์จากแนวคิดเรื่องการดูแลและสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของสื่อสารมวลชนในสังคม และทฤษฎีหน้าที่นิยม

ข้อมูลในการวิจัยนี้ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหารายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ประเภทไม่เสียค่าใช้จ่าย จำนวน 3 รายการ ได้แก่ รายการเพื่อโลกสวย รายการยังไซน/กรีนไซน และรายการโลกสิ่งแวดล้อม ในระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม 2542 – 31 กรกฎาคม 2543 และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ควบคุมดูแลการผลิตรายการ 3 คน และผู้เขียนบทรายการ 3 คน

ผลการวิจัยพบว่า เรื่องเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพที่สื่อโทรทัศน์คัดเลือกมานำเสนอมากที่สุด ได้แก่ เรื่องภาวะมลพิษ รongลงมา คือ เรื่องสุขภาพibalสิ่งแวดล้อมและเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับบทบาทที่สื่อโทรทัศน์กระทำมากที่สุด ได้แก่ บทบาทในฐานะผู้เผยแพร่ รongลงมา คือ บทบาทในฐานะผู้ให้การผลักดันสนับสนุน บทบาทในฐานะผู้ตีความ ส่วนบทบาทที่สื่อโทรทัศน์กระทำน้อยที่สุด คือ บทบาทในฐานะเป็นคู่ปฏิบัติกับรัฐบาล สำหรับหน้าที่ที่สื่อโทรทัศน์กระทำมากที่สุดในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพ คือ การนำเสนอข่าวสาร รongลงมา คือ การกระตุ้นเร้าและระดมสรรพกำลังให้เกิดความเคลื่อนไหวในสังคม การให้การศึกษ ส่วนหน้าที่ที่สื่อโทรทัศน์กระทำน้อยที่สุด คือ การเสนอแนะและชักจูงใจ

ภาควิชา..... การสื่อสารมวลชน.....ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2544.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4385579529 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: ROLE OF TELEVISION / MANAGING HEALTH / SUPPORTING ENVIRONMENT

PARINYA SRIANAN : THE ROLE OF TELEVISION IN MANAGING HEALTH
SUPPORTING ENVIRONMENT.

THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.SIRICHAIR SIRIKAYA, Ph.D.,

268 pp. ISBN 974-17-0348-1.

The objectives of this research are to study the roles of television toward the management of health supporting environment, in selected topics, actual functions and roles. The analysis of this research is undertaken within frameworks of the concept of environmental preservation for supporting health, media-society theory and the theory of structural and functionalism.

The data used in this research is acquired by the content analysis of three environmental documentaries, which are Pue Lok Suay (For Beautiful World), Young Zone/Green Zone and Lok Sing Wad Lom (World of Environment), broadcasted through Free T.V. during August 1, 1999 – July 31, 2000 as well as in-depth interview of 3 producers and 3 script writers of the programs.

The analysis demonstrates that the topic concerning pollution is mostly selected to present to the audience. The second is sanitation and natural resource and biodiversity consecutively. The role of television is disseminator, advocacy and interpretative respectively. The weakest role is adversary to the government. The function that television mostly performed toward the management of health supporting environment is presenting information. The second type is mobilization. Educating is the third. The function rarely performed is interpretation.

Department _____ Mass Communication _____ Student's Parinya Srianan
Field of study _____ - _____ Advisor's Assoc. Prof. Sirichai Sirikaya
Academic year _____ 2001 _____ Co-advisor's _____ - _____

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือของ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆในการทำวิทยานิพนธ์มาเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ ที่ให้เกียรติเป็นประธานการสอบวิทยานิพนธ์ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์ ที่กรุณามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำปรึกษาในเรื่องทฤษฎีและข้อคิดเห็นอื่นๆอย่างละเอียด รวมถึงอาจารย์ประจำภาควิชาการสื่อสารมวลชนทุกท่านที่กรุณาให้ข้อแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณ คุณเจริญ เปรมปรีदानนท์ คุณสุกัญญา ลีลานววิธ คุณสุทธิดา เดือนสว่าง คุณณัฐกร สายสมบัติ คุณกิตติ สิงหาปัด และคุณจิตติมา บ้านสร้าง ผู้ให้ข้อมูลหลักในการทำวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ทุกท่านที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการค้นข้อมูล พี่ฝน เจ้าหน้าที่ถ่ายเอกสาร พี่ปู เลขาประจำภาควิชาการสื่อสารมวลชน และพี่สุภา เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียน ที่ให้คำแนะนำในเรื่องเอกสารและธุรการที่เป็นประโยชน์อย่างมาก ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ ทุกคนที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้เขียนตลอดช่วงเวลาการเขียนวิทยานิพนธ์ พี่อนุฯ MC 8 ภาคในเวลาราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อารียา ทวีศักดิ์สกุล พนิดา สมภพกุลเวช ดวงดาว พันธุ์พิกุล คู่ฟ้า ศุขเกษม เนตรทราย มณีโชติ ทศพร โขมพัลลภ และขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับ นันทวัน อรุณทัย จริญญา เจริญสุขใส ที่คอยดูแลซึ่งกันและกันจนงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รวมไปถึงผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ ขอขอบคุณด้วยใจจริง

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัว ซึ่งได้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษา และเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนเสมอมา

ปริญญา ศรีอนันต์

9 พฤษภาคม 2545

สารบัญ

หน้า

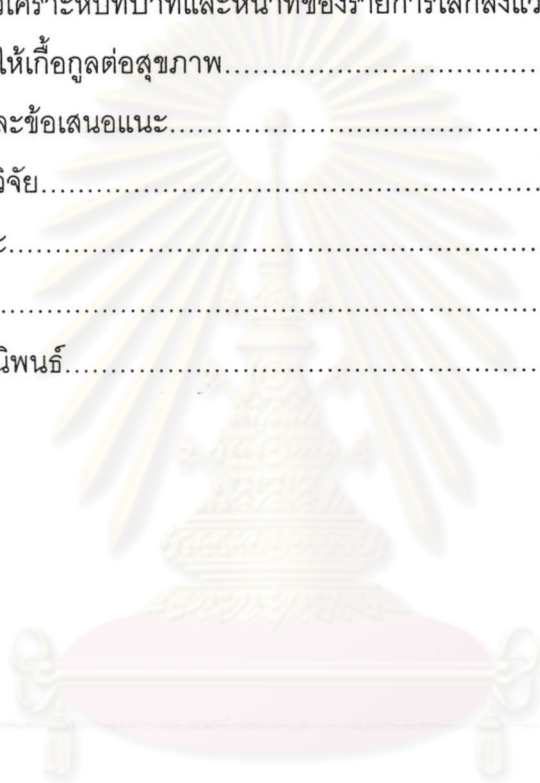
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหानำในการวิจัย.....	10
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	11
ข้อสันนิษฐาน.....	12
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	14
แนวคิดเรื่องการดูแลรักษาและสร้างเสริมสิ่งแวดล้อมเพื่อสุขภาพ.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของสื่อสารมวลชนในสังคม.....	18
ทฤษฎีหน้าที่นิยม.....	34
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	45
แหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษา.....	45
วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	49
การจำแนกข้อมูล.....	52

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
การนำเสนอข้อมูล.....	55
4. ผลการวิเคราะห์เนื้อหา บทบาท และหน้าที่ของรายการเพื่อโลกสวยที่มีต่อการจัดการ สิ่งแวดล้อมให้เกิดดุลต่อสุขภาพ.....	57
รูปแบบและเนื้อหาของรายการเพื่อโลกสวย.....	58
สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาของรายการเพื่อโลกสวยในการจัดการสิ่งแวดล้อม ให้เกิดดุลต่อสุขภาพ.....	74
ผลการวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ของรายการเพื่อโลกสวยในการจัดการสิ่งแวดล้อม ให้เกิดดุลต่อสุขภาพ.....	75
สรุปผลการวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ของรายการเพื่อโลกสวยในการจัดการ สิ่งแวดล้อมให้เกิดดุลต่อสุขภาพ.....	94
5. ผลการวิเคราะห์เนื้อหา บทบาท และหน้าที่ของรายการยังไซน/กรีนไซนที่มีต่อการจัดการ สิ่งแวดล้อมให้เกิดดุลต่อสุขภาพ.....	100
รูปแบบและเนื้อหาของรายการยังไซน/กรีนไซน.....	101
สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาของรายการยังไซน/กรีนไซนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ให้เกิดดุลต่อสุขภาพ.....	122
ผลการวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ของรายการยังไซน/กรีนไซนในการจัดการ สิ่งแวดล้อมให้เกิดดุลต่อสุขภาพ.....	123
สรุปผลการวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ของรายการยังไซน/กรีนไซนในการจัดการ สิ่งแวดล้อมให้เกิดดุลต่อสุขภาพ.....	148
6. ผลการวิเคราะห์เนื้อหา บทบาท และหน้าที่ของรายการโลกสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการจัดการ สิ่งแวดล้อมให้เกิดดุลต่อสุขภาพ.....	156
รูปแบบและเนื้อหาของรายการโลกสิ่งแวดล้อม.....	157
สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาของรายการโลกสิ่งแวดล้อมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ให้เกิดดุลต่อสุขภาพ.....	191

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ผลการวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ของรายการโลกสิ่งแวดล้อมในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกิดสมดุลต่อสุขภาพ.....	192
สรุปผลการวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ของรายการโลกสิ่งแวดล้อมในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกิดสมดุลต่อสุขภาพ.....	232
7. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	240
สรุปผลการวิจัย.....	240
ข้อเสนอแนะ.....	264
รายการอ้างอิง.....	265
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	268

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 รายละเอียดรายการสิ่งแวดล้อมทางโทรศัพท์ศึนที่นำมาใช้ในการศึกษา “บทบาทของสื่อโทรศัพท์ศึนที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพ”	11
2 รายละเอียดจำนวนตอนเนื้อหารายการสิ่งแวดล้อมทางโทรศัพท์ศึนที่นำมาใช้ในการศึกษา “บทบาทของสื่อโทรศัพท์ศึนที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพ”	49
3 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาและบทบาทของรายการเพื่อโลกสวยในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพ.....	63
4 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาและบทบาทของรายการยังไซน/กรีนไซนในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพ.....	106
5 รายละเอียดสปอตการ์ตูนด้านสิ่งแวดล้อมชุด Eco-Toon ที่นำเสนอในรายการยังไซน/กรีนไซน.....	147
6 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาและบทบาทของรายการโลกสิ่งแวดล้อมในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพ.....	159
7 สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหารายการสารคดีสิ่งแวดล้อมทางโทรศัพท์ศึนในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม 2542-31 กรกฎาคม 2543.....	244
8 สรุปผลการวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ของรายการสารคดีสิ่งแวดล้อมทางโทรศัพท์ศึนในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เกื้อกูลต่อสุขภาพระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม 2542-31 กรกฎาคม 2543.....	258

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

- 1 ระบบส่งเสริมสุขภาพ 4 วง แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ..... 8
- 2 แบบจำลองของสถาบันสื่อในฐานะที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในสังคม..... 23
- 3 แบบจำลองการสื่อสารมวลชนเชิงความคิดรวบยอดของเวสลีย์และแมคคีน..... 24

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย